

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO X.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, 13. oktobra 1927.

Telefon št. 2552

ŠTEV. 118.

Dr. Fran Windischer:

Tečaj za izložbene aranžerje.

Reklama igra v modernem kupčij-skem poslovanju veliko vlogo in je zlasti v večjih središčih odlične važnosti. Med reklamnimi pripomočki in sredstvi, katera naj obrnejo pozornost občinstva na posamezno trgovsko hišo in privabijo kupovalca v prodajalno, pa je posebne individualne važnosti izložba. Lepa, svojevrstna, okusna, prikupljiva in vabljliva izložba obrača pozornost nase in na lastnika podjetja. Kakor drugod, posvečajo trgovski in obrtni gospodarji tudi pri nas v Ljubljani svoj skrb in pozornost prodajalniškimi izložbam v vedno večji meri. Naše izložbe postajajo vse lepše, okusnejše in svojevrstnejše. Vzglede vlečejo in vzpodbujajo. Stopinja in nivo naših izložb in izložbenih prostorov se trajno dviga. Pri nas je že dokaj ličnih in lepih izložb, katere bi smeli pokazati tudi v vsakem drugem velikem mestu, ki je v tem pogledu napredno in se ponaha z razvito izložbeno reklamo. Trgovina je živa in se trajno izpopolnjuje. Stremljenje trgovskih in obrtnih organizacij mora biti obrnjeno na to, da je napredek čim sposobnejši, skrbeti morajo za to, da se da prizadetim krogom vseh vrst prilika za izpopolnjevanje in dovrstvanje. Trgovci, kakor trgovski sotrudnik, ki je stremeč in se želi izpopolniti, gotovo pozdravi z veseljem priliko, ki mu jo v kratkem ponudi Trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani s tem, da priredi tečaj za izložbene

aranžerje. Pred nekaj meseci sem to misel sprožil v odborovi seji tega društva in je odbor predlog sprejel soglasno. Prireditve takega tečaja ni lahka, pa je bilo potrebno posvetovati se delj časa o načinu take prireditve. Priprave so sedaj jako napredovale, pa je v bližnji bodočnosti že lahko računati z uresničenjem te namere. Tečaj za izložbene aranžerje se bo v kratkem vršil in je nameravan na ta način, da pričnemo uvodno s splošnim predavanjem o predmetih in stvarih, katerih poznavanje je vsekakor potrebno, predno pričnemo s tečajem za izložbene aranžerje za posamezne trgovinske skupine.

Naš odlični akademični slikar gospod Ivan Vavpotič se je prošnji Trgovskega društva »Merkur« ljubeznivo odzval in bo imel vrsto javnih predavanj v okvirju Trgovskega društva »Merkur«. Razpravljal bo o harmoniji barv, o razsvetljavah, o delitvi prostora, o splošnih estetskih teorijah, o modernem dekorju. Predavanja bodo obsegala predvidoma tri ure in bo njih vsebina taka, da bo zanimala trgovca, sotrudnika in sotrudnico, pa tudi širšo javnost. Predmetna prireditve bo izvestno zanimiva in bi na njo opozoril že sedaj osobito tudi vse one naše žene, ki imajo opravka v trgovini in obrti ter one, ki se zanimajo za estetska vprašanja. Prepričan sem, da priredba najde živahen odziv v Ljubljani.

Skrajšanje nakladalnega in razkladalnega roka.

Gospodarske kroge na področju ljubljanske direkcije je zadnje dni septembra presenetila odredba Generalne direkcije državnih železnic, da se s 1. oktobrom t. l. skrajša nakladalni in razkladalni rok od 24 na 6 ur. Ta odredba je presenetila tembolj, ker je bila dekretirana za celokupno področje ljubljanske direkcije, kjer niti ena postaja do sedaj ni dala neposrednega povoda za uporabo tako krute in drakonične mere. Prometna situacija je pri nas kljub izvoznim kampanji popolnoma normalna in je bila železniška uprava dosedaj ves čas v stanju pokriti v polni meri potrebe rudnikov na odprtih vagonih, tako, da ni bilo treba ustavljati obratov, kakor se je dogajalo lansko leto v sličnem času. Tudi pri lesnem eksportu ni zaostankov in so interesi sproti zadovoljeni glede svojih naročil. Zaprtih vagonov pa je bilo vedno dovolj na razpolago. Iz pomljivih razlogov se vsak interesent trudi, da čimprej izvrši utovor blaga odnosno razloži prispele vagone ter da prazni voz železniški upravi za nadaljnja naročila na razpolago. Na nobeni postaji v Sloveniji ni bilo v tem oziru v zadnjem času komplikacij in kolikor smo mogli iz poročil trgovskih krogov ugotoviti je situacija tudi v ostalih železniških direkcijah razmeroma povoljna.

Ne moremo zato razumeti, da se v dobi najživahnejšega prometa poljskih pridelkov izda tako kruta odredba, da se skrajša nakladalni in razkladalni rok ne morda na polovico, marveč takoj na eno četrtino in tudi ne za posamezne postaje odnosno nekoliko postaj, katere bi bile povzročile kak večji zastoj, marveč za celo direkcijo. S tem ukrepom so gospodarski krogi težko prizadeti in močno oškodovani, ker pri posameznih vrstah blaga

absolutno ni mogoče izvršiti racionalnega nakladanja ali razkladanja z normalnimi sredstvi tekom 6 ur in v polnem redu, kakor to zahteva reden trgovski promet. Opozarjamo samo na pošiljatve sadja odnosno mošta. Tu naberejo nakupovalci posameznih veletrgovskih podjetij blago pri različnih interesentih, ki se mora pri nakladanju na železnici kvantitativno in kvalitativno prevzeti. Blago se mora dovažati na železniško postajo čisto iz zelo oddaljenih krajev, mnogokrat po 6 ur hoda. Stroški za tak prevoz so znatni in železnica ne prevzema po pravilniku nikake odgovornosti, da bo naročen vagon točno ob željenem in določenem času stavljen interesentu za nakladanje na razpolago. Mnogokrat se vagon namesto zjutraj dostavi šele tekom popoldneva, na posameznih oddaljenih postajah včasih celo šele drugi dan, tako, da prevoznik ne more nikdar sigurno računati, kdaj bo lahko z nakladanjem točno pričel. Tudi ne more kvarljivega blaga, kakor sadja in drugih občutljivih poljskih pridelkov pripeljati poprej na železniško postajo, predno mu je omogočen utovar, ker mora sicer plačati ležarino. Ko mu pa je dostavljen vagon, je interesentu nemogoče tekom 8 ur dopremiti blago na postajo, ga v redu prevzeti, pretehtati in natovoriti. Prisiljen je torej plačati brez lastne krivde stojnino.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je že lansko leto ob sličnih prilikah povdarjala, da naj se nakladalni in razkladalni rok, ako je že za to dana resnična potreba, ne krajša takoj na eno četrtino in da se take odredbe ne izdajajo splošno, marveč samo za prizadete postaje, kjer je treba na ta način pospešiti hitrejšo odpremo blaga, ne da bi vsled ene ali

Reklamacijsko delo Zveze trgovskih gremijev in zadrug.

Na plenarni seji načelstva Zveze trgovskih gremijev in zadrug v Ljubljani dne 29. julija t. l. se je kot prva točka dnevnega reda obravnavala Uredba o reorganizaciji in volilnem redu T. O. I. zbornice v Ljubljani z dne 30. junija 1927. Načelnik Zveze g. Vilko Weixl je konstatiral, da bo trgovstvo vsled nove uredbe izgubilo odločilen in merodajen vpliv v svojem odseku, ker imajo v njem poleg posameznih trgovskih tvrdk volilno pravico tudi upravni svetniki delniških družb, poslovodje družb z omejeno zavezo in vsi člani upravnega odbora pridobitnih in gospodarskih zadrug, ki imajo pravico zastopati zadrugo in so registrirani pri sodišču. V sledeči debati so se navzoči člani Zveze ostro izrekli proti takemu oškodovanju trgovskih interesov in soglasno je bil odobren sklep, da se volilni imeniki natančno pregledajo in se izreklamirajo člani načelstva vseh zadrug, ki niso v posesti obrtnih listov in ne plačujejo obče pridobnine. Vsem gremijem se je izdal nalog, da preskrbe seznam zadrug v svojih okoliših in potrebna potrdila davčne ter obrtne oblasti in jih nemudoma pošljejo zvezni pisarni v Ljubljano v svrhu reklamacijskega postopanja. Delo je bilo zelo oteženo, ker Zveza ni dobila na razpolago volilnih imenikov, temveč je bilo samo dovoljeno prepisati si jih lastnoročno med uradnimi urami. Vkljub raznim oviram pa je Zveza s pomočjo gremijev zbrala mnogo gradiva in izreklamirala 220 zadrug, ki štejejo približno 1.500 članov. Ne ve se še, kako stališče bo zavzel napram vloženim reklamacijam volilni odbor, a Zveza si je v svesti, da je v polni meri storila svojo dolžnost.

Poudarila je krepko svoje načelno stališče, da ne spada v T. O. I. zbornico poleg trgovcev, še ogromen kontingent netrگوcev — predstavitev raznih zadrug — temveč da bodi T. O. I. zbornica v istini predstavnica in zaščitnica slovenske trgovine, obrti in industrije.

Ljubljanska borza.

Tečaj 12. oktobra 1927	Povpraševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Curich 100 fr.	1094.—	1097.—
Dunaj 1 šilling	8.—	8'03
London 1 funt	276'30	277'10
Newyork 1 dolar	56'64	56'84
Praga 100 kron	168.—	168'80
West 100 Mr	309.—	311'11

dveh postaj trpelo celokupno področje železniške direkcije po nedolžnem velikih škod.

V interesu pobijanja druginje, kakor tudi v interesu našega eksporta, ki v zadnjem času vsled nepovoljnih rezultatov žetve in težkih produkcij-skih prilik rapidno nazaduje, se je Zbornica za trgovino, obrt in industrijo obrnila na Generalno direkcijo državnih železnic v Beogradu z utemeljeno spomenico, v kateri prosi, da Generalna direkcija ukine izdano naredbo in vzpostavi za področje ljubljanske direkcije zopet normalni 24-urni nakladalni in razkladalni rok.

Dr. Metod Dolenc:

Prisilno poravnalno postopanje in naši trgovci.

(Konec.)

III. Pismo, ki smo ga na izrečno željo industrijalca doslovno priobčili, končava z apelom na trgovsko zbornico, da se na vsak način upre zopetni uvedbi poravnalnega zakona. Nastane vprašanje, ali je s pravniškega stališča ta apel povsem pravilen. Mnogo misli iz priobčenega pisma glede tega, kaj naj bo kaznivo, je v našem kazenskem zakonu že davno realiziranih. Da, naše obstoječe kazensko pravo ima še druge primere kaznivih dejanj, na katere pisec - industrijalec ni mislil, ker še ni imel praktičnega stika z njimi. Od te strani se ne bomo dalje spuščali v razmotrivanja, omejnimo pa glede predlogov o izpodbijanju darilnih transakcij, da se v ministrstvu pravde že vrše predpela za nov edinstveni izpodbijalni zakon.

Ker vemo, da je govoril pisec - industrijalec na podlagi svojih izkustev, osobito v Srbiji, bi pojasnili pred vsem vzroke, odkod pride, da stanje trgovskega kredita in trgovska morala ni na višku.

Že v letu 1926 smo v »Trgovskem listu« opozarjali na dejstvo, da v Srbiji in Črni gori trgovci po zakonu niso kaznivi, ako delajo potem, ko so konstatirali po bilanci, da njihova pasiva presegajo aktiva, še nadalje dolgove. Še le, ko opazijo, da presegajo pasiva aktiva za 100%, pa napravijo nove dolgove, postanejo kaznivi prostega bankrota, kjer gre kazni zapora do 2 let. Sedaj pa premislimo, kako lahko si trgovec pri bilanciranju »pomaga«, da ne dobi stoprocentne razlike med aktivi in pasivi, in jasno nam bo, na kakšno stopinjo trgovske morale vede taka zakonita določba. Kjer pa trgovska morala šepa, tam pa seveda tudi glede drugih praktik, s katerimi se trgovski kreditorji utegnejo spraviti v škodo, ni potrebne tankovestnosti in baš v poravnalnem postopanju postane prav lahko torišče zločinskega ogroževanja domačega in inozemskega kredita in s tem renoméja vse države. Prva zahteva, ki jo moramo torej staviti je ta, da naj se opovre takoj možnost delanja novih dolgov brez kazni po konstataciji trgovske insolvence, tam kjer to še ni zakonito uvedeno, t. j. v Srbiji in Črni gori. To se nam zdi tako važno, da bi želeli tak zakon, ki bi itak ne imel več kot 2, 3 paragrafe, takoj, na vsaki način pa še v tem letu.

Ako sedaj preidemo na drugo bistveno vsebino gori navedenega pisma, moramo pred vsem toplo pozdraviti, njegovo željo po sveži, ostri sapi v primerih, ko pride do razprave pred kazenskim sodiščem. Ali to ni še vse; tudi pri pragonu naj bi se postopalo rigoroznejše. Preiskave naj se uvedejo, kjer je to zakonito dopustno, s preiskovalnim zakonom. Obtožbe naj se dvigajo z vso strogostjo, ali treba bo skrbeti, da obtožbe radi namernega oškodovanja upnikov ne pridejo več v predpisano porotniško kompetenco, oziroma, da se tam, kjer obstoji kompetenca, zakonitim potom ukine. Za to ni treba posebnega zakona; to lahko stori vlada takoj s sklepom ministrskega sveta v smislu § 1. zak. iz dne 23. maja 1873, št. 120 drž. zak.

Pisec - industrijalec se je izjavil sam, da smatra poravnalno postopanje vendar le za dopustno, čeprav se ga inče brani do skrajnosti v troje prime-

rih, namreč, kjer gre za izgube: 1. vsled bolezni, 2. radi elementarnih nezgod, 3. ob velikih, nepredvidenih konjunkturalnih izpremembah. Če je uvodoma omenil, da so on in njegove kolegi zoper zopetno uvedbo zakona o prisilni poravnavi brez temeljite novelacije obstoječega konkurznega reda, potem je prezrl, da nimamo v državi enega samega, ampak več različnih konkurznih redov in da bi bilo treba pred vsem kar najbolj delati na to, da dobimo nov enoten moderen konkurzni red za vso državo. Vsekakor se je pisec-industrialec, kakor domnevamo, ne namenoma, ampak po svojem zdravem razumu, zavzel za angleški sistem, ki ne pozna posebnega zakona o prisilni poravnavi, ampak smatra poravnavo postopanje kot začetek konkurznega postopanja. Mi bi radostno pozdravili, ako bi se naša zakonodaja v tem pravcu gibala. Dobro bi se prilegala ideja pisca za od njega navedene primere dopustnosti poravnalnega postopanja, vendar jih bi bilo treba še izpopolniti osobito glede tolmačenja od njega navedenega tretjega primera dopustnosti prisilne poravnave.

Zakon, ki je glede prisilne poravnave veljal v Sloveniji in Dalmaciji do l. 1921, je v svojih motivih, kaj mu je *raison d'être* natanko obrazložil. Tu gre za ostro razlikovanje pojmov neplačevitosti (*Zahlungsunfähigkeit*), ki je vedno in za vsakogar razlog, da mora predlagati konkurz, in prezadolženosti (*Überschuldung*). Taka prezadolženost v splošnem še ne more biti razlog za otvoritev konkurza. To sredstvo, otvoritev konkurza, naj se uporabi le tam, kjer se resnično krši interes upnikov do zadostitve svojih zahtevkov; to pa je le tedaj slučajno, če je postal dolžnik-trgovec neplačevit, nesposoben za plačilo. Kjer vidijo upniki, da je dolžnik-trgovec prezadolžen, da pa vendar razpolaga z osebnimi kakovostmi, osobito z osebno zmožnostjo in voljo za resno delo in da obeta povoljno rešitev iz svojega položaja, tam ne bi hoteli žrtvovati njegove eksistence, njegove bodočnosti na ljubo črki, ne bi hoteli riskirati, da bo konkurzno postopanje požrlo dober del konkurznega sklada, ker bodo stroški nastali, ki so v toku dolgega konkurza neizogibni. Tu bi pravilno umevanje trgovske morale ne zahtevalo zapečatbe usode trgovca, ki je momentano prezadolžen, tu bi dovolili prisilno poravnalno postopanje. Tudi kazenski sodnik po pri nas obstoječih zakonih ne kaznuje tistega, ki je prezadolžen, ampak le tistega, ki je postal nesposoben za plačilo. Če temu ne bi bilo tako, bi bil vsak trgovec, vsak obrtnik, ki nima drugega kot bistro glavo, pošteno srce in pridne roke, pa začne podjetje brez novcev in si ustanovi trgovino na upanje, skoro vedno še v prvih tednih eksistenčnega trdega boja v krivdi, dočim praksa kaže narobe, da

je mnogokrat le na prvi stopnji lestve, ki vodi do bogastva.

Zato je naše mnenje, da naj se zahteva moderen zakon za konkurzno postopanje, v katerem bodi prva faza posvečena poskusom glede prisilne poravnave, ki naj jo dobé le v zakonu natančno določeni *prezadolženici* in ne insolventniki, še ti iz lahkomiselnosti ali radi nesposobnosti. Jasno pa je, da morajo biti kavtele za sigurnost upnikov glede plačil iz poravnave mnogo večje nego so bile doslej. Tudi poravnalna kvota 25%, ki je veljala po avstrijskem zakonu, je bila odločno dvakrat prenizka; upniki pa bi morali dobiti po svojih zaupnikih vpliva na nadzorstvo poravnalnega upravitelja in prezadolženca. Pozabiti se pa ne sme, da odvisi ozdravljenje naših gmotnih neprilik v veliki meri tudi od reforme *eksekucijskega postopanja*, ki mora čim prej v vsej državi priti v roke neodvisnih sodnikov, pa tudi od preorganizacije naše uprave sploh, ki se mora docela depolitizirati.

Zunanja trgovina Jugoslavije.

Informacijski oddelek zagrebške trgovske in obrtne zbornice poroča o povojnem razvoju naše zunanje trgovine: »Po vojski se je pojavilo skoraj povsod občutno pomanjkanje blaga, povzročeno na eni strani po zastoju industrije med vojsko, na drugi po neugodni mednarodni preskrbi s surovinami. Nekatere dežele so imele preveč živila, druge premalo. Zato so hotele te dežele z različnimi carinskimi odredbami zagotoviti prehrano domačega prebivalstvu in dovoliti izvoz le v omejenem obsegu. Sledeč temu načelu je tudi jugoslovanska carinska politika v prvih povojnih letih izvoz po možnosti omejila. Zato se je uvoz hitro dvigal in je dosegel leta 1922 višek. Izvoz se je pa začel dvigati po letu 1922, a samo glede množine, ne pa tudi glede vrednosti. Razmeroma dobra trgovska bilanca je v prvi vrsti posledica dobrega pridelka v zadnjih letih.

Zadnji gospodarski kongres v Belgradu je pa ugotovil, da bo letošnji pridelok deloma slab in se je bati, da bo letošnji izvoz tudi glede kvantitete manjši. Ze statistika trgovine v prvem polletju nas opominja na to. Izvoz je padel v primeri s prvim lanskim polletjem glede množine za 20 odstotkov, glede vrednosti za 25 odstotkov, še bolj pa v primeri z letom 1925, ki je bilo sploh glede izvoza doslej rekordno leto. Sicer je padel tudi uvoz, a ne tako hudo, za 5 in za 10%. V prvi letošnji polovici je bila naša zunanja trgovina za 370 milijonov dinarjev pasivna in je težko misliti, da se bo ta pasivnost do konca leta zmanjšala, ali pa celo, da bo izginila. Vsi znaki kažejo, da se bo še povečala. To povzroča skrb in željo

po izboljšanju. Nekaj se mora napraviti; saj je trgovska bilanca velike važnosti za našo plačilno bilanco. Država in pridobitni krogi bi morali delati na to, da se izvoz dvigne. Posebno važnost je treba polagati na izvoz industrijskih izdelkov; kajti samo ta izvoz more izpolniti vrzel, ki bo brez dvoma nastala vsled premajhnega izvoza poljedelskih pridelkov. Iskati moramo nove odjemalce hrge, zlasti na vzhodu; to bo tem lažje, ker se bo jugoslov. industrija, ki na zahodu ne more prodreli, na vzhodu lahko uspešneje uveljavila. Naši izvozniki položaj dobro presoajajo in so se začeli v zadnjem času zmeraj bolj živahno zanimati za grške, turške in sploh za levantinske trge. To stremljenje bi moglo roditi dobre uspehe, če bi mu šla država z različnimi olajšavami na roko. Doslej smo se zanimali samo za zahod in nismo vzhodu pripisovali nobenega pomena. To se mora brezpogojno spremeniti; zlasti dobro bi bilo, če bi začela država sama z iniciativo in bi priredila splošno razstavo jugoslovanskih izdelkov v vseh večjih mestih bližnjega vzhoda. Neoporečno je, da ima Jugoslavija *bodočnost na vzhodu*; tam naj zavzame ono mesto, ki ji gre po njeni ekonomski moči in po njeni geografski legi.

Kakor odmev na gornje poročilo prihaja objava podalkov generalne carinske direkcije o pasivnosti naše zunanje trgovine v mesecu juliju, s čimer se poveča seveda tudi skupna pasivnost. V juliju smo uvozili blaga v vrednosti 537,565.740 Din, izvozili smo pa blaga za 485,029.688 Din; pasivnost znaša torej 52,536.052 Din in se dvigne s pasivnostjo prejšnjih šestih mesecev na 422 milj. 406.744 dinarjev. Lanski uvoz v juliju je bil sicer po tonah skoraj isti kot letošnji, 109.979 ton, po vrednosti pa veliko večji, 629,081.154 dinarjev, torej za 14.55% več. Skupni uvoz prvih sedmih mesecev letošnjega leta je znesel 672.177 ton v vrednosti 3.913.250.799 dinarjev, za 4.41% oziroma za 11.29% manj kot lani.

Največ smo v juliju uvozili tekstilij, za 31% vsega uvoza ali za 169,546.000 dinarjev; na drugem mestu so kovine z 69,630.000 Din, nato stroji, elektrotehniški aparati in prometna sredstva s 65,766.728 Din. Največ smo kupili v Češkoslovaški, Italiji in Avstriji, nato v Nemčiji, Franciji, Angliji, Ogrski in v USA. Češkoslovaška nam je dala v prvi vrsti tekstilije in železno pločevino, Italija tekstilije in predivo, Avstrija tekstilije, železo, železne izdelke in prometna sredstva, Anglija stroje, aparate, volno, bombaž, premog, tekstilije, predivo, Nemčija stroje, aparate, volneno blago, železne predmete, premog in prometna sredstva.

Ali ste že član »Trgovskega društva Merkur v Ljubljani«? — Če ne, prijavite čimprej svoj pristop!

Nemška pomoč našemu kulturnemu napredovanju.

(Konec.)

Omejiti se hočemo samo na glavni niz rudarskih saških naselbin in mest, v katerih so bili Saksi kot »kraljevi ljudje« prvi svobodni meščani (»purgarji«), omejiti se hočemo na ta pas, okovan v zlato, srebro, železo, baker in druge dragocene kovine, s katerimi se je takorekoč ponosno prepasala naša stara država. Ta pas je pričel, kakor smo videli, pri bogatem Kratovu pri Osogovskih gorah, na katerih so sela Sase, Šlegovo (od »Schlägel«), Štarkovice (Stollen) in nešteta Šlakništa (Schlacken), ostanki dela starih saških rudarjev »utmanov« (Hüttenmann), kakor še sedaj tam imenujejo delavce te vrste. Pred koncem 13. stoletja je Kratovo prišlo pod oblast Srbov in najbrž tudi takoj pod delo Saksov, ki so tu kopali, topili, preščičevali, predelavali zlato, srebro, baker, svinec in drugo cel čas srbske vlade in tudi pod Turki, ko je l. 1390 Bajazit vzel bogato Kratovo. V 16. veku je bil »gospodar« (vlastelin, najemnik in zaščitnik) Kratova in njegovega rudarskega okrožja Dimitrije Pepić, po krstnem imenu sodeč že posrbljen Saks. V 17. veku, pod Sulejmanom II. in Selimom II. so tu kovali turške novce, o čemur se je pozneje izgovoril vsak sled. Začetkom tega stoletja je katoliški misijonar Kulinović naštel samo še sedem katoliških (saških?) domov s 15 dušami, drugi so se izselili ali »veri odpovedali« (posrbili?). Po usodepolnem umiku avstrijske vojske (Piccolomini-jeve l. 1689) so Turki uničili vse ostanke rudarskih naselbin v Kratovu in okolici. Vendar se je rudarstvo nadaljevalo s presledki tudi tekom 18. in 19. stoletja (do l. 1882). Rudo so kopali in topili, kakor so se naučili od Saksov, ki jih že ni bilo več, seljaki iz okolice v kuluku pod nasiljem turške oblasti.

Drugi okrasni člen na tem pasu je tvorilo Janjevo, še danek interesantna »katoliška oaza na Kosovem«, ki ima poleg večine pravoslavnih, okoli 250 katoliških in 30 muslimanskih hiš. Vsi se gotovo bavijo z metalurgično industrijo (z livanjem in predelovanjem bronze in medi) in so povsod znani pod imenom »prstencija«. Katoliki imenujejo sami sebe »Latince« in govorijo samo srbsko ali arnavtsko (novejši priseljenci). Janjevo se prvič omenja kot rudarsko in trgovsko mesto l. 1303 kot katoliška saška kolonija. Število katolikov so povečali tudi dubrovniški trgovci-zakupniki in po razdejanju Novega Brda (1455) tudi številni begunci od tam. Rudarsko, livarsko in filigransko delo se ni prekinilo niti pod Turki in niti ne po nesrečni veliki selitvi (1690), zlasti se je razvilo poslednje (»prstencija« in

LISTEK.

Dr. R. Andrejka:

Oris sedanjega stanja našega društvenega prava.

(Nadaljevanje.)

Kakšna je torej razlika med javnim društvenim zborovanjem in zborovanjem, ki ga priredi društvo po shodnem pravu? Na obeh se smejo razpravljati samo stvari, ki spadajo v statutarčno področje društva, razlika je samo ta, da na zborovanju po shodnem pravu lahko vsakdo govori, podaja predloge in lahko glasuje, dočim veljajo pri društvenih zborovanjih pod točkami 1 do 3 navedene ostre razlike.

Kakšna razlika je med javnimi shodi po § 14 društvenega zakona in med shodi po § 2 shodnega zakona (shodi z omejitvijo na »povabljenega gosta«)? Tu je pojem »povabljenega gosta« drugačen kakor v društvenem zakonu. Po shodnem zakonu vabi sklicatelj shoda določene osebe, ki jih pozna in kojih identiteto lahko na shodu samem potrudi, in sicer jih mo-

ra povabiti sam brez posredovanja društvenih oseb. Tukaj torej ne veljajo, kakor v društvenem zakonu, pooblastila, ki jih je predsednik društva izdal društvenikom za povabitev gostov (n. pr. in bianco izdana povabila, ki jih potem po svoji volji izpolnijo društveni člani), marveč morajo biti povabila od prireditelja shoda samega izdana le individualno označenim osebam.

Razlika utegne postati aktualnega pomena, če skliče društvo shod po § 2 shodnega zakona, da se iznebi nadzorstva oblastnega zastopnika.

Ako bi bili shodi po § 4 društ. zak. in shod po § 2 shodnega zakona istovetni, bi prišli do nemogočega zaključka, da bi se na takih shodih lahko razpravljale stvari, ki ne spadajo v društveno področje.

Društveni zakon zahteva tudi in sicer v skladu z našo ustavo, da ne sme nihče obožoren prihajati na društveno zborovanje. Ta predpis je tako strog, da velja tudi za take osebe, ki običajno in po svoji službi nosijo orožje n. pr. vojaki, organi javne varnosti itd., seveda veljajo glede pojma orožja določbe § 1 in 2 cesarskega patenta z dne 24. oktobra 1852, d. z.

št. 223, ki tudi po novem zakonu o posesti in nošenju orožja niso še razveljavljeni. Radi tega je prepovedano prihajati na zborovanja, ne samo s strelnim orožjem, ampak tudi z bokserji in ubijači, da celo s sabljami in bajoneti. Za prekršbo tega predpisa odgovarjajo ne samo dotični udeležniki, ampak tudi po določbah § 14, odstavek 2 in § 17, odstavek 2 društ. zak. predsednik društvenega zborovanja.

Stališče državne uprave do društvenih zborovanj.

Načelo društvene svobode in avtonomije je tudi pri društvenih zborovanjih varovano. Prireditel društvenega zborovanja je svobodna in neodvisna od kakega oblastnega dopustila. Državna uprava hoče biti le obveščena o društvenih zborovanjih. Zato zahteva § 15 društ. zak. le, da se društvena zborovanja prijavijo oblastvu in sicer krajevno pristopnemu policijskemu oblastvu prve stopnje z napovedbo časa in kraja; če so javna, se mora to izrecno pristaviti. Te prijave se morajo podati 24 ur pred shodom in sicer tako, da mora biti prijava o društvenem shodu že 24 ur, predno

se vrši, v rokah policijskega oblastva. Oddaja na pošti se ne smatra kot oddaja pri oblastvu. Zato je priporočljivo, da se taka prijava ali odda neposredno pri oblastvu ali pa da se odpošlje po pošti vsaj toliko dni prej, da pravočasno, to je vsaj 24 ur pred shodom dospe na oblastvo.

Sporeda in namena zborovanja pri društvenih zborovanjih ni treba označiti, saj je društveno zborovanje glede svojih predmetov vezano na društvena pravila in na njih določene namene in cilje društva. Jamstva, da se jih bo društvo držalo, so v kazenskih določbah § 36 in v §§ 20 in 24 društ. zak., po katerih bi društvo s tem, da vpostavi protistatutarne predmete v spored društvenega zborovanja, povzročilo prekrašenje svojega statutarnega področja in s tem morebiti svoj razpust.

Čeprav je torej prireditel društvenih zborovanj prepuščen svobodni volji društva, se država ne more odrekati popolnoma vsaki nadzorovalni pravici glede vsega, kar se na takih zborovanjih govori in predlaga, sklepa in sploh dogaja. Merodajna pa za to nadzorstveno pravico niso morda uvaževanja, ali društvo tudi pravilno

puškarji poleg zlatarjev). V 16. veku beleži neko poročilo preko 1000 katolikov s parohijo in cerkvijo, od 17. veka dalje se število pravoslavnih in muslimanskih priseljencev bolj in bolj povečuje (l. 1610 je bilo 120 katoliških, 200 pravoslavnih in 180 muslimanskih domov).

Največji, najlepši in najtrdnější okras na tem pasu, nekoliko severneje od Janjeva je bilo slavno »srebrno in v resnici zlato«, po poročilu našega sodobnega kronista, »glavno mesto Srbije«, po besedah zapadnih trgovcev »mati vseh mest«, po Turkih imenovano »Novo Brdo« (Nova Berta, Novomonte, Monte Novo, saško Nyenbergh), danes neznatna naselbina (l. 1851 beleži Hahn samo 15 muslimanskih in 1 krščanski dom), na zapuščenih ruševinah nekdanjega najtrdnjšega mesta in prostranega predmestja, največjega industrijskega in trgovskega središča v notranjosti Balkana. Omenja se prvokrat l. 1325 kot tržišče, katero posečajo karavane dubrovniških trgovcev, ki so od 15. veka dalje iz njega ustvarili središče svojih kolonij, med katerimi je ono bilo največje. Zelo utrjeno to mesto se je večkrat junaško branilo pred turškimi obleganjem. Po prvem padcu Gjurgjeve despotovine se je novo Brdo držalo še cele dve leti. Drugo obleganje in težko bombardiranje l. 1455 je Novo Brdo zdržalo celih 40 dni in zdržalo bi še več, da ni bilo prevarjeno, naj se preda »na vero«. Takrat so bili vodilni možje umorjeni, 300 mladeničev in 500 devojok pa odvedenih v robstvo, nešteto dečkov uvrščeno k janičarjem, mesto in okolica porušena in aziatsko oplenjena. Begunci so deloma odšli v bližino Janjeva, deloma v Dalmacijo, v Dubrovnik (Antun Sasin, dubrovniški pesnik 16. in 17. stoletja je potomec nekega saškega begunca). V mesto se je naselila turška kolonija, a novobrdske rudarje in obrtnike, katere je zmagovalec Carigrada tudi l. 1453 odvedel tja, da so mu kopali obrambne nasipe, so siloma naseljevali po Carigradu, da bi povzdignili ondoto industrijo, zlasti l. 1467, ko so jim leto dni prej veliko cerkev sv. Nikolaja v mestu pretvorili v džamijo. Rudarstvo, kopanje in predelovanje zlata, srebra in drugih kovin, ki je zlasti cvetelo za vlade despota Gjurgja Vukovića (1428—1456), tedaj najbogatejšega vladarja sveta, in ki ni zadovoljalo niti pod Turki, je naenkrat prenehalo in se samo še nekako vlačilo do konca 17. stoletja. Poslednje močnejše oživljenje dela pada v 16. stoletje, ko se je v Novem Brdu kovalo turški denar. Takrat beleži neko poročilo še 600 katolikov (zlatarjev), s cerkvijo in parohijo poleg večjega števila pravoslavnih, ki so imeli tu episkopat. Pri poslednjih delovnih naporih v drugi polovici 17. stoletja so bili udeleženi samo turški robi. Bo-li kdaj iz tega prepelišča vzletel ptič — feniks?

postopa v smislu pravil, ampak tudi in pred vsem javni oziri na mir in red na zborovanju, oziri na to, da se ne dogodi na njem kaj protizakonitega ali kaznivega.

Praksa dokazuje, da to ni izključeno. Zato ima oblastvo odnosno »vlada« pravice:

1. Vpogledati zapisnike občnih zborov ali neposredno pri društvu ali pa po overovanih prepisih, ki jih mora društveno načelstvo na zahtevo predložiti (§ 18, zadnji odstavek društva zakona).

2. Pošiljati na vsako društveno zborovanje, torej tudi na člansko, svojega zastopnika. Ker se vrše ta nadzorovanja v javnem interesu, ni pravilno, da nosi stroške zanje društvo, ampak oblastvo. Temu zastopniku oblastva mora predsednik društvenega zborovanja zagotoviti posebno mesto v zborovanju, ki si ga zastopnik sam izbere, nadalje mora dajati na vprašanja pojasnila, n. pr. o osebah govornikov in predlagateljev, pa tudi o drugih stvareh, ki se tičejo zborovanja, n. pr. o tem da-li je shod sklepčen, kakšen je dnevni red (to radi ev. prekoračenja statuta).

(Dalje prih.)

Dalje na severozapad se je nizala okolu Kopaonika, zlasti na njegovih jugovzhodnih pobočjih cela vrsta manjših naselbin saških rudarjev, ki so zlasti cvetele v 14. stoletju. Tu so Plane, Cehovine, Kovači, Livadje, Ostrač, Koporič (1346 se omenja tam saška cerkev), Črvenik in Rogozno s Saško reko blizu Raške in Gradea, kjer je zgradila kraljica Jelena (po rodu Francozinja, katoličanka) svoj dvor in ženski samostan za vzgojo dečlic, za kar je dala najbrž pobudo bližina katoliških (saških) naselbin. Nekoliko oddaljeno v smeri proti Mitrovici, je bil večji trg Trepča, ki se omenja leta 1303 kot naselbina Saksov z lepo katoliško cerkvijo, a danes ni o njej več sledu. Dalje skozi Sandžak poleg sela Sasa blizu Studenice, preko Sasinpolja pri Plevlju, preko sela Sasa pri Višegradu se je razprostiral ta pas saškega dela v Bosno proti Srebrnici ob Drini in Fojnici ob Basni, obsegajoč tudi Krešovo in Olovo in druge rudarske kraje.

Plodonosni val saške industrije je preplaval in napojil našo plodno zemljo, ojačil ji je žetev in usahnil. V nekdanjih cvetočih saških naselbinah danes ni več Saksov, pionirjev naše stare industrije. Njihovo spretnost in nenadkriljivo preciznost v izdelavi, kakor tudi poštenost v trgovanju so podedovali njihovi potomci.

Ali s tem ni za vedno prenehal blagotvorni vpliv nemške industrije na nas. Nasprotno, enako kakor so Saksi povzdignili industrijo naše stare države, tako so znatno pripomogli k razvoju industrije v novi državi Karagorgjevi in Miloševi »Švabi«. Še leta 1809, ko je Karagorgje v dolnjem mestu beograjskem instaliral »orožnico« (livarno za tope in krogle, puškarno itd.) se omenja med mojstri tudi Švabe. Ko sta se knez Miloš v 30. letih in Aleksander Karagorgjevič v 40. letih začela resno brigati za povzdigo naše industrije in za preuredbo Beograda v evropsko mesto, sta se obrnila za pomoč do Nemcev. Nemški graditelji (arhitekti, polirji, tesarji), obrtniki (ključavničarji, mizarji, čevljarji, kleparji, sodarji itd.), industrialci (pivovarnarji, mlinarji itd.) so se začeli bolj in bolj naseljevati po Beogradu, ustanovili so celo svojo kolonijo na Vračaru in v sredini naselbine tudi pivnico (po l. 1871 nazvano »Deutscher Kaiser«). Prve evropske zgradbe v Beogradu so zvezane z imeni nemških podjetnikov (Staro Zdanje, tiskarna s Steinlechner-jem, Vojna akademija in Velika kasarna z Edlmayer-jem in Malerjem itd.), ki so se spretno poslužili izvrstnih sposobnosti naših zidarjev itd. Pri prvih velikih državnih podjetjih n. pr. livarni za tope in Kragujevcu in državni tiskarni v Beogradu so sodelovali Nemci (F. Walter, prvi faktor državne tiskarne, Peinlich, ksilograf, Pfaff, knjigovezec) itd. Prvo pivovarno je zgradil Vajfert itd.

Kakor nekdanj v srednjem veku Saksi, tako so v novem veku našega državnega življenja Švabi zelo dobrodošli. Lahko so se privadili, dopadlo se jim je pri nas, pomešali so se z nami in danes nosijo že mnogi potomci pionirjev naše nove industrije ali srb-ska imena (prevedena: Kovačević, Kostić itd.), ali posrbljena (Valtrovič, Kaclerović, Vintrovič, Burgović, Buklovič itd.) in vsi goje poleg visokega spoštovanja do velikega naroda, iz katerega so izšli, gorko sinovsko ljubav do svojega velikodušnega naroda, kateremu pripadajo, istotako kakor oni, ki so obdržali originalne priimke (Vajfert, Grambert, Liler, Mihal, Rot itd.).

In tretjkrat, po svetovni vojni, je bila mučeniški zemlji naši potrebna pomoč, da se kulturno in gospodarsko dvigne, in ona bi se bila, četudi bi je ne bile zunanje prilike v svetu navedle na to, tudi sama zopet obrnila do Nemčije, do njene močne industrije, do njenega kladiva, s katerim edino (ne s krutim mečem in besno roko) je mogla osvojiti svet.

Dragutin Kostić, profesor vojne akademije.

ŽREBANJE LOTERIJE

**DRUŠTVA TRGOVSKA
AKADEMIJA V LJUBLJANI**

**Srečka 10 dinarjev.
Dobitkov 885, od 50 do
100.000 dinarjev.
Polkusite sreče, naročite
tako srečke!**

nepreklicno 31. oktobra.

Veliki Hooverjevi vodno-gradbeni načrti.

Poplava, ki je uničila v letošnjem juniju Misisipijsko kotlino, ki je uničila toliko človeških življenj in je povzročila sto- in stot milijonsko dolarško škodo in s tem v zvezi stot milijonske dolgov, je v zgodovini Amerike brez primere. Kaj je treba napraviti, da se prepreči ponovna taka katastrofa?

Hoover predlaga, naj se varnostne naprave v Misisipijski kotlini združijo z izkoriščevanjem vseh vodnih sil Zedinjenih držav. To je načrt ogromnih in tudi za Ameriko izrednih izmer! V članku lista »New York Times« so izračunjeni, skupni stroški, s 1500 do 2000 milijoni dolarjev! Načrt vsebuje vsa domača vodna pota in velika jezera na meji med Zedinjenimi državami in med Kanado; napravi naj se na široko zasnovan sistem namakanja, sistematično naj se v rodovitne spremenijo doslej nerodovitne pokrajine ob rekah, kolikor mogoče veliko električne moči naj se proizvaja, odredijo naj se varnostne odredbe v porečju Misisipija in njegovih dotokov, izpelje naj se načrt regulacije reke Colorado.

Predlogi Hooverja, ki je po poklicu inženjer, se delijo v sedem velikih načrtov:

1. Varnostne odredbe proti Misisipijskim poplavam. — 2. Načrt regulacijske reke Colorado. — 3. Regulacija kotline ob reki Columbia. — 4. Popolno izkoriščanje vodnih cest Velikih jezer in veletoka Sv. Lavrencija. — 5. Popolno izkoriščanje domačih vodnih cest. — 6. Gladinsko reguliranje pri Velikih jezerih. — 7. Načrt v Kaliforniji.

Oglejmo si te načrte. Najobsežnejši je pač prvi, strošek njegove izvedbe cenijo na 400 do 500 milijonov dolarjev. V gospodarskem pomenu ne dosti manj važen je načrt regulacije Colorada za obrambo izredno rodovitne doline »Imperial Valley« proti poplavam. Iz izvedbe tega načrta bi se okristilo sedem zapadnih unijskih držav, pa tudi Mehika, skoz koje ozemlje Colorado teče, preden se izliva v Kalifornijski zaliv. Colorado namaka danes že 2 milijona acrov, pokrajino, ki je bila še pred razmeroma kratkim časom puščava, na koje tleh sta uspevala samo kaktusi in grmičje in ki je bila obljudena od kač klopič in od martinčkov.

Kotlina Columbia v državi Washington na severozapadu Zedinjenih držav obsega svet med reko Columbia in reko Spokane in je za poljedelstvo izborna priprava. Okoli 3000 kvadratnih milj bodo izkoristili in z nasipi, tuneli in drugimi napravami zavarovali proti poplavam. Ves ta svet se bo dal zelo razviti, ima dosti prebivalstva in je s štirimi transkontinentalnimi železnicami priključen svetovnemu prometu.

Popolno izkoriščanje vodnih cest Velikih jezer in reke Sv. Lavrencija smatrajo za enega najbolj drznih in velepoteznih problemov ameriške vodnogradbene tehnike. Napraviti hočejo organsko spojeno plovno cesto od Gornjega jezera (Lake Superior) na vzhod skozi jezera Huron, Erie in Ontario in potom reke Sv. Lavrencija do Montreala v Kanadi.

V dolinah rek Sacramento in San Joaquin v Kaliforniji je 14 milijonov acrov rodovitnega sveta; a poljedelstvo izkoriščanega je danes samo štiri milijone acrov. Ostalih 10 milijonov bi se dalo izkoristiti z umnim namakanjem, in temu namenu je posvečen zadnji Hooverjev načrt.

Hoover izgovori Huver, 1 acre = 40'468 arov, 1 kvadratna milja = 2'59 km².

Trgovina.

Uradni nemški glas o trgovski pogodbi med Nemčijo in Jugoslavijo. Ob priliki podpisa te pogodbe piše »Deutsche Diplomatische Korrespondenz«: »Razmerje med Jugoslavijo in Nemčijo je postavljeno po novi pogodbi na trajen in trden temelj. Spričo velikega gospodarskega pomena Jugoslavije, ki je že dolgo časa dobra odjemalka Nemčije, pomeni ta pogodba novo pentljo v mreži naših urejenih in mirovniških mednarodno-gospodarskih odnošajev. Ker gre v tem slučaju za popolnoma moderno trgovsko pogodbo, smemo zatrdno upati, da bo prinesla nova pogodba posledice, ki jih želimo vsi.«

Industrija.

Koncentracija v pivovarniški industriji. V češkoslovaški pivovarniški industriji se v zadnjem času zmeraj bolj opaža stremenje po izločenju malih pivovarn, ki so večinoma malo ekonomične. Hočejo zapreti obrate z veliko režijo in hočejo prenesti njih produkcijo v večje obrate, ki bi jih lahko še razširili in izgradili. Ugotovljeno je, da je obrat ekonomičen samo pri polni izrabi kapacitete, in sicer pri velikih obratih bolj kot pri majhnih. Na Češkem je 272 malih pivovarn, z manjšo produkcijo kot 10.000 hektolitrov. Vsako leto zaprejo ca 10 obratov.

Nemški in češki čevlji. Nastal je boj med Bato, največjo tovarno čevljev v Evropi, ter med državno zvezo nemške čevljarke industrije; ta zveza očita češkemu podjetju dumping, zlasti potom neizvršbe njegovih socialnih obveznosti. V vlogi na nemško državno vlado se obrača Bata proti temu očitku, ki naj ustvari v Nemčiji razpoloženje proti Bati in naj prepreči znižanje tozadevnih carin. Bata ugotavlja v svoji vlogi, da ne dela nobenega eksportnega dumpinga. Nemške in češkoslovaške prodajne cene trvdke so popolnoma enake in bi lahko nemške tovarne po isti ceni prodajale, če bi hotele. Dalje pravi Bata, da se drži njegovo podjetje strogo osemurnega delavnika; dopust, bolniški denar itd. je popolnoma tako urejen kot pri drugih podjetjih. Vsak dan napravi Bata 65.000 parov čevljev in zaposluje 12.000 delavcev. L. 1926 je eksportiralo češko podjetje v Nemčijo le 850.000 parov čevljev, vsa nemška produkcija pa znaša 53 milijonov parov na leto; torej doseže češkoslovaški izvoz v Nemčijo samo 1½% nemške produkcije. Na drugi strani so pa nakupile Batove tovarne v letu 1926 in v prvi polovici leta 1927 na Nemškem za 7.500.000 mark materiala in strojev.

Sintetični bencin v Avstriji. Pred kratkim si je konzern Friedländer-Fuld v Berlinu pridobil pravico izdelovanja sintetičnega bencina za Nemčijo, po načinu Hondry-Prudhomme, iz rjavega premoga. V Franciji gradijo že zelo velike naprave za industrijsko izkoriščanje tega tekom zadnjih let do popolnosti doselega načina. V zadnjih dneh je pooblaščenec lastnikov patenta, O. Fleischer, ustanovil s holandsko-nemško bančno skupino sindikat, ki hoče uporabljati imenovano metodo v nasledstvenih državah in v Vzhodni Evropi. Avstrijci si od tega prav veliko obetajo in upajo, da bodo spričo velikih množin rjavega premoga v par letih neodvisni od uvoza bencina. Nismo še brali, kakšno stališče ima v tem oziru jugoslovanska vlada.

Denarstvo.

Hranilne vloge na Ogrskem v zadnjem času počasi rastejo. Budimpeško poročilo pravi, da so se pri 13 budimpeških vebankah in pri poštni hranilnici dvignile v avgustu samo za 2 milijona pengő. Dosegle so 326 milijonov pengő ali 32 in pol odstotka mirovnega stanja. Tekoči računi so se dvignili v avgustu od 564.7 na 637.7 milijonov pengő in so dosegli 74 in pol odstotka stanja od 31. decembra 1913.

RAZNO.

Nové telefonske knjige. Kakor poročajo trgovske in obrtne zbornice, je izšla nova telefonska knjiga, ki vsebuje v prvem zvezku telefonske knjige poštinih in brzojavnih direktij v Beogradu, Skoplju, Novem Sadu, Sarajevu, Splitu in na Cetinjah in ki jo je dobiti v vsakem poštencem uradu za Din 41.50. Druga knjiga bo obsegala področje Zagreba in Ljubljane in bo izšla obenem z otvoritvijo avtomatične telefonske centrale v Zagrebu. Telefonski abonenti naj spremembe svojih naslovov telefonskim centralam pravočasno naznani.

Gospodarska kriza v Italiji. Mussolini je 9. t. m. govoril zastopnikom italijanskega poljedelstva o zaključkih takozvane »žitne bitke«. Dejal je, da so bile vremenske prilike leta 1927 prej slabe kot srednje. Trimesečna suša v Južni in Srednji Italiji je zemljo izsušila. Trajna suša, ki se pojavlja že več let, je posledica izsekavanja gozda v Apeninih. Dokler ne bodo Apenini pogozdeni zopet z milijoni dreves, si bo mogoče pomagati samo z rešitvijo namakalnega problema. Letošnji pridelek, ki ga cenijo na 55 milijonov meterskih stofov, se mora spričo neugodnih vremenskih razmer imenovati zadovoljiv. Cena žitu 115 do 120 lir se po mnenju Mussolinija ne more imenovati katastrofalna, če si predočimo prejšnja leta in zlato vrednost italijanske valute. Ne more se pa tajiti dejstvo, da preživlja Italija težko krizo, ki je posledica valorizacijske vladne politike, »za kar prevzame vlada popolno odgovornost«. Nato je polemiziral Mussolini proti onim, ki so hoteli stabilizirati liro na temelju 145 lir = 1 funt (fašisti hočejo držati liro na temelju 90 lir = 1 funt). Vlada je proti krizi odredila več odredb, med njimi znižanje mezd, znižanje cen za gnojila, ureditev poljedelskega kredita, znižanje davkov in pravično rešitev spora med delodajalci in delojemalci. »Poljedelstvo se mora prilagoditi kvoti 90!« Torej, da je 90 lir enakih 1 funtu. Mussolini je zaključil govor s pozivom k intenzivnemu umnemu obdelovanju zemlje, ki zagotavlja narodu obstoj. Torej je kljub vsem govorom Volpija in dokazovanju Agenzie Volta v Italiji vendarle kriza.

Češkoslovaška sladkorna kampanja. V češkoslovaški republiki se je sladkorna kampanja že splošno pričela, tembolj, ker vreme v večini okrajev omogoča hiter dovoz pese s polja v tovarne. Že danes dela nad 60 tovarn; 20 na Češkem, 40 pa v ostalih delih republike. V prihodnji številki »Trgovskega lista« bomo prinesli zaključno ocenitveno statistiko sladkornega pridelka v vseh deželah, ki gojijo sladkorno peso.

Bolgarski tobak je med glavnimi izvoznimi predmeti Bolgarije. Še vedno ga je dosti, čeprav so vzeli Grki najbogatejše tobačne pokrajine. Centralni zvezi bolgarskih tobačnih zadrug se je že lani posrečilo, da je dobila za zadrugo posojilo v znesku enega milijona dolarjev, ki so ga porabili večinoma za dvig tobačne produkcije. Sedaj beremo, da je dobila zveza zopet posojilo in sicer v istem znesku kot lani.

Borza dela v Mariboru. Od 2. do 8. oktobra je iskalo dela 93 moških in 50 žensk, skupaj 143 oseb, 113 osebam, t. j. 55 moškim in 58 ženskim je bilo delo ponujeno, dobilo ga je 38 moških in 34 žensk, odpadlo jih je 51, odpotovalo pa 34. Od 1. januarja do 8. oktobra pa je dela iskalo 6910 oseb, 4000 službenih mest je bilo prostih; delo je dobilo 2608 in sicer 1448 moških in 1160 ženskih oseb, odpadlo pa jih je 2597, odpotovalo pa 1196.

Pri borzi dela v Mariboru dobijo delo: 2 hlapca, 4 viničarji, 3 majarji, 10 kamnosekov, 2 pečarja, 6 mizarjev za tovarno vagonov, 2 kleparja, 1 kovinotlačitelj, 1 ključavničar za Srbijo, 2 kolarja, 10 zidarjev, 4 tesarji, 1 čevljar, 6 delavcev za kamnolom, 1 slaščičar, več vajencev (ključavničarske, mizarjske, mlinarske, kolarske, pekovske, krojaške in natakarske obrti), 12 kmečkih dekel, 2 kmečki gospodinj, 1 boljša gospodinja, 9 kuharic, 10 služkinj, 1 kuharica za restavracijo, 3 vzgojiteljice, 1 šteparica gornjih delov čevljev, 2 sobarici, 1 plačilna natakarica, 1 podnatakarica, 1 trgovska vajenka.

Po svetu. Bolgarija je pridelala letos velike množine krompirja in je sedaj veliko nemških trgovcev lam, ki ga nakupujejo. — Generalna rumunska carinska komisija bo predlagala vladi znižanje izvozne carine za koks, električne aparate, medicinske in radiografske aparate itd. — Turčija je pričela z izkoriščanjem svojih izredno bogatih kovinskih zakladov; v prvi vrsti bakrenih skladišč, srebrnih jam, premogovnikov in boracita; a tudi kromova in smirkova najdišča so med najbogatejšimi na svetu. Morska pena se nahaja v večjih množinah sploh le v Turčiji. — V preteklem letu je prišlo v Irzaško pristanišče 1.700.000 bal s 54 milijoni kg tobaka. Od tega je 22½ milijonov kg turškega tobaka, na drugem mestu je grški tobak. — Iz carigradskega pristanišča je šlo v avgustu 7.200.000 kg blaga; tobaka je bilo 1.500.000 kg, ječmena 700.000 kg, jajec 500.000 kilogramov, volne 500.000 kg, orehov 420.000 kg, citron 400.000 kilogramov. V Jokohamu (Japonska) so šle zlasti preproge, v Prago tobak, na Dunaj surovo usnje.

— Poljedelski ameriški urad objavlja, da znaša letošnji bombaževi pridelek 12.678.000 bal, to je 54,2% normalnega pridelka. — Sovjetska vlada je sklenila z ameriško tvrdko Allan in Garcia pogodbo o izrabljanju dveh novih jam v okraju Donec in Ural. Skupne stroške naprave cenijo na 25 milijonov rubljev, od katerega zneska pride 25 odstotkov na nakup inozemskih strojev. — Iz Rima javljajo, da so zopet odprjeni rudniki bakra, svinca in cinka na Južnem Tirolskem. — Povprečna dividenda delnic, ki trgujejo z njimi na berlinski borzi, je znašala koncem avgusta 7 odstotkov. — Od 17. do 27. t. m. se vrši v Zenevi mednarodna konferenca za odpravo izvoznih in uvoznih prepovedi. — Na newyorško borzo je pripuščenen zmeraj več evropskih listin. V zadnjem času beremo o delnicah Avstrijskega kreditnega zavoda, dunajske Mercur banke, Dresdenske banke

in Mannfeld Kupfer. — 17. t. m. se bodo zbrali delegati Mednarodne zveze jekla v Bruslju, da se dogovorijo o ustanovitvi prodajnih uradov. Če bodo pogajanja uspela, bodo takoj zvišali cene polfabrikatov za 5 šilingov. — Ze se je zdelo, da je poljsko posojilo v Ameriki padlo v vodo, pa so pogajanja obnovili, in pravijo, da bodo sedaj dovedla na cilja. — Nemški žilni pridelek računijo za 15,1% višje kot lani; rži bo 8,7 milj. meš. stofov več (13½%), pšenice 5,2 (19%), ječmena 2 (8,5) itd. — Rumunskemu ministru za zunanje zadeve Titulescu se je ob priliki zadnjega bivanja v Londonu menda posrečilo, da je pridobil guvernerja Angleške banke, Montagu Normana, za udeležbo Anglije na končni stabilizaciji leja. To naj se zgodi v obliki večjega posojila, ki bi ga Rumunija dobila pri Angleški banki. Nekateri krogi pa lem veslem ne verjamejo in Irdijo tudi, da bi bili pogoji za posojilo na Nemškem boljši kot na Angleškem. — Rumuni hočejo reorganizirati svoje državne železnice, obnovitveni načrt je raztegnjen na več let. Največ izgleda za dobavo obnovitvenih del ima ameriška skupina Kelley, kateri smo v »Trg. listu« že večkrat pisali in ki hoče dati na razpolago večje posojilo. Tekoči dolg železnici pri domači industriji v znesku 700 milijonov lejev bodo v kratkem odplačali. Morda bodo obnovitvena dela skupine Kelley samo predigra do zakupa rumunskih železnic. — Na zadnji seji borze v Bukarešti so sprožili misel o kolikor mogoče hitri otvoritvi novih efektivnih borz v središčih Bukovine, Besarabije in Transilvanije, torej v središčih novopridobljenih rumunskih pokrajin. — Kljub dosedanjim neuspehim poskusom za ustanovitev centrale za eksport žita na Ogrskem bodo poskuse zopet obnovili.

Drobne vesti. Veliko se je v zadnjem času govorilo, da bo Angleška banka obrestno mero spremenila. Beremo, da zaenkrat ni misliti na to. — 11. t. m. se sestane v Zenevi pododbor, ki študira vprašanje enotne carinske nomenklature. V odboru je zastopanih pet držav. — Amerikanci so zvišali uvozno carino na nekatere vrste francoskega in nemškega blaga. — Ko so odprli predloge za dobavo tračnic za ogrske državne železnice, so videli, da so domače ponudbe za 30% dražje kot inozemske. — Hitreje kot so pričakovali, so prišle na dan statistike o rekordnem kanadskem pridelku pšenice. Znašal bo 12½ milijonov ton in bo za četrtino večji kot povprečno v zadnjem petletju. — Julij Meindl v Pragi izplačuje 7-odstotno dividendo. — V londonskih finančnih krogih je zvišanje obrestne mere na Nemškem nekoliko presenetilo; vsi pa pravijo, da je bila v sedanjih razmerah ta odredba primerna in odgovarjajoča pesimističnemu angleškemu presojanju nemške konjunktore. — Poročila iz New Yorka pravijo, da je priglasišen na newyorškem denarnem trgu za eno milijardo dolarjev nemških posojil, med njimi za 618 milijonov dolarjev posojil mest in dežel. — Eksport tekstilij iz Ložja je dosegel v avgustu rekordno številko 8,7

milijonov zlatov. Največ tekstilij je šlo v Rumunijo, za 4,4 milijone zlatov, nato v Litvo, v Daljni Vzhod itd. — Naša vlada boče zgraditi novo tovarno železa in sicer v Bosni, v Zenici. V proračunu je 400 milijonov dolarjev. — V septembru se je število insolvene na Ogrskem nadalje pomnožilo; 46 je bilo prisilnih poravnjav, 25 pa konkurzov. V mesecih od januarja do septembra je bilo prisilnih poravnjav 532, konkurzov pa 277. Strokovni krogi opozarjajo, da se je gospodarski položaj v zadnjem času poslabšal. Pri dovoljevanju kreditov je potrebna velika opreznost.

TRŽNA POROČILA.

Mariborski trg, dne 8. oktobra 1927. Ta trg, na katerem je bilo 42 svinjino, 50 s krompirjem, čebulo, zeljem in drugo zelenjavo in 10 s sadjem naloženih voz, je bil sploh izredno dobro založen in obiskan. Cene mesu so nekoliko poskočile, pri perutnini so se pocenile, pri zelenjavi in sadju pa se znatno niso spremenile. Slaninarji so prodajali svinjino in slanino po 10 do 25 Din za kg na drobno, po 14 do 17,50 Din za kg na debelo; domači mesarji pa govedino po 8 do 12,50, teletino 15 do 22, svinjino 20 do 22, ovčje meso 8 do 10, konjsko meso 4 do 7 Din kg. Klobase 18 do 40, drob 8 do 9, nože in parklje po 4 do 6 dinarjev kilogram. Perutnine in domačih živali je bilo okoli 800 komadov. Cene so bile piščancem 10 do 25, kokošem 30 do 45, racam, gosem in puranom 30 do 100, domačim zajcem 10 do 35, golobom 25, grlicam 35 Din komad. — Krompir, zelenjava, druga živila, sadje, evetlice. Krompir se je vsled dobre letine pocenil in sicer po 1 do 1,75 Din kg, čebula 1,50 do 2,50, česen 8 do 12, solata 1 do 2, hren 8 do 10, kislo zelje 4, kislja repa 2 do 2,50, zelena paprika 8 do 10, paradižniki 2 do 4 Din kg. Olje olivno 20, bučno 18 do 22, mleko 2 do 2,50, smetana 12 do 14 Din liter, maslo surovo 36 do 40, kuhano 44 do 46, čajno 50 do 60, sir 25 do 100 Din kg, sirček 4 do 8 Din, jajca (so se podražila) 1,50 do 1,75 Din komad. Kruh se je pocenil: beli 5,50, črni 5 Din kg. Sadje: jabolka in hruške 4 do 8, slive 8 do 10, posušene 10 do 12, breskve 8 do 10, datelji 25 do 30, mandelji 45 do 50, orehi 10, luščeni 40 do 52, mak 18 Din kg; limone 0,75 do 1,50 Din komad; grozdje se je podražilo 10 do 14 dinarjev kilogram. — Cvetlice so se prodajale po 0,25 do 5, z lonci vred 15 do 75 dinarjev komad. V zadnjem času so začele tudi kmetice prinašati cvetlice v mesto na trg. — Lesena in lončena roba se je prodajala kakor po navadi, 1 do 100 dinarjev; brezove metle 2,25 do 5 Din komad, koruzna slama 25 do 30 Din vreča.

Seno in slama na mariborskem trgu. V sredo 5. t. m. je bilo 16 voz sena in 4 voze slame, v soboto 8. t. m. pa 19 voz sena in 2 voza slame na trgu. Cene so bile senu 55 do 85, slami pa 40 do 50 dinarjev za 100 kilogramov; kmetje trdijo, da se bo seno podražilo. Seno in slamo kupuje sedaj vojaštvo v veliki količini.

Veletrgovina
A. ŠARABON
v Ljubljani
priporoča
špecerijsko blago
raznovrstno žganje, moko in deželna pridelka. — Raznovrstno rudninsko vodo.
Lastna pražarna za kavo in mlin za dišave s električnim obratom.
Ceniki na razpolago!

Prometni zavod za premog d. d.
Ljubljana
prodaja po najugodnejših cenah in samo na debelo
PREMOG, domači in inozemski za domačo kurjavo in industrijske svrhe
KOVAŠKI PREMOG vseh vrst
KOKS, livarniški, plav-zarski in plinski
BRIKETE
Prometnj zavod za premog d. d. v Ljubljani
Miklošičeva cesta 15/1.

Tiskarna MERKUR, Ljubljana
trg.-ind. d. d. — Simon Gregorčičeva ulica 23
se priporoča za tisk vsakovrstnih tiskovin za trgovca, obrtnike, industrijske in urade. — Lastna knjigovoznica

Izdelovanje oljnatih barv, firnoza, lakov in stolarskega kleja. — Zaloge kemikalij in rudninskih barv. — Potrebščine za slikarje, plekarje, ilcarje in drugo, vse v te stroke spadajoče.
Se priporočam
Ivan Jančar
TRGOVINA
MIKLOŠIČEVA C. 4
SKLADIŠČE
VIDOVDANSKA 14.

Naročajte in širite povsod
TRGOVSKI
— LIST! —

Veletrgovina
kolonijalne in špecerijske robe
IVAN JELAČIN
LJUBLJANA

ZALOGA sveže pražene kave, mletih dišav in rudninske vode.
Točna in solidna postrežba!
Zahtevajte cenik!